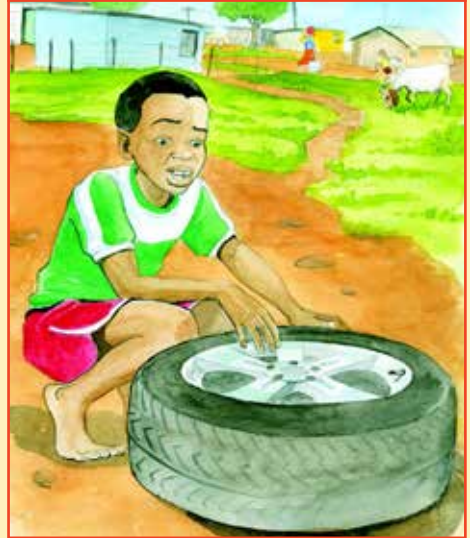

1. Bohlaswa bo bokaalo!

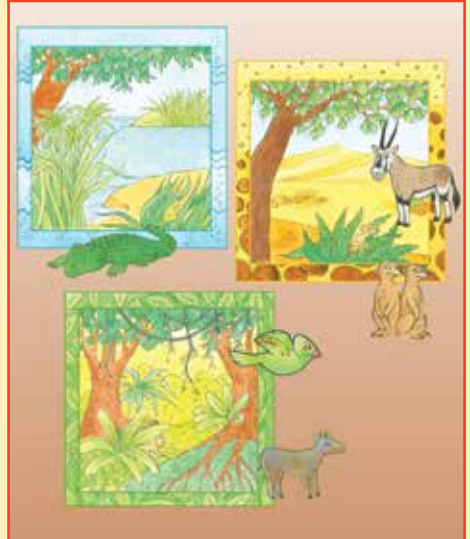
2. Ke lebidi la mang le?

3. Boleke-mampatile

4. Ke mang ya phelang mo?

☆☆ **Buka 2A**

Dikahare

1. Bohlaswa bo bokaalo!	1
2. Ke lebidi la mang le?	11
3. Boleke-mampatile	21
4. Ke mang ya phelang mo?	31

 Tlhahlamano ya dibuka tsa ho bala tsa Mophato wa Motheo

Diphatladitswe ka 2016 ke Molteno Institute for Language and Literacy

Ditsheheditse ka ditjhelete ke Zenex Foundation

Mophato 3 ☆☆☆ **Buka 2A**

- Mohlophisi wa tlhahlamano ya dibuka: **Jenny Katz**
- Bohlahisi ba pale: **Mirna Lawrence** le **Jenny Katz**
- Setsebi sa puo ya Sesotho: **Mmasibidi Setaka**
- Bahlophisi ba Sesotho: **Virginia Khumalo (VK)** le **Matshediso Mokoena**
- Batshwantshi: **Sandy Lightley** - 1. Bohlaswa bo bokaalo!, 3. Boleke-mampatile
Vusi Malindi - 2. Ke lebidi la mang le?
Sandy Campbell - 4. Ke mang ya phelang mo?
- Boalo le boqapi: **Resolution** le **ihwhiteDesign**

© 2016 Molteno Institute for Language and Literacy

Website: www.vulabula.co.za

ISBN 978-1-77580-554-0

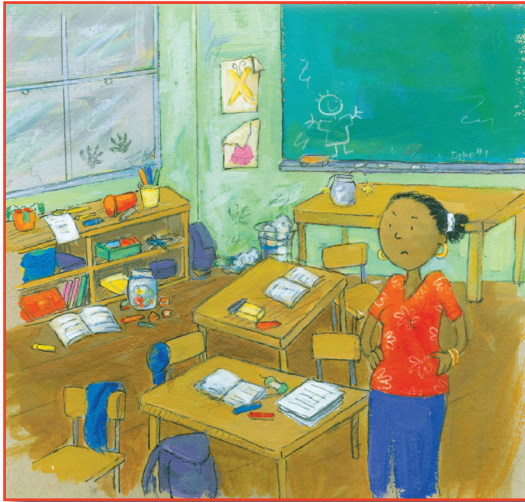

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives (CC BY-NC-ND) 4.0 International Licence

Disclaimer: You are free to download and share this work as long as you attribute the Molteno Institute for Language and Literacy, but you may not change this work in any way or use it commercially.

1. Bohlaswa bo bokaalo!

PELE O BALA PALE ENA

Netefatsa hore o utlwisisa seo mantswe ana a se bolelang:
boithutelo, diphoustara, ditjhate, benya

Netefatsa hore o tseba ho bala mantswe ana:
hlwekisa, kwalla, hlatswa-hlatswa, thentha-thentha, ditlhaku

Kajeno ke letsatsi la ho qetela la kotara. Ho tloha hosane bana bohle ba tla be ba le phomolong.

Mofumahadi Mofokeng o sheba phaposi ya hae ya boithutelo.

‘Bohlaswa bo bokaalo!’ a rialo. ‘Bana kaofela ba lokela ho nthusa ho hlwekisa phaposi pele re kwalla matsatsi a phomolo.’

Mofumahadi Mofokeng a tliša nkgo ya metsi a sesepa, lesela, borashe ba ho hlatswa, mafielo, dimmopo le mekotla ya matlakala.

‘Ke nako ya rona ya ho hlatswa-hlatswa, ho thentha-thentha, ho hlako-hlakola, ho kira-kira, le ho fie-fie. Ebe re tla ba le phaposi e ntle e hlwekileng ha re kgutla kotareng e tlang,’ o jwetsa bana.

Sehlopha se seng sa bana se hlatswa difensetere tse ditshila. Bohle ba sebetsa ka thata. Empa, bohle ntle ho Sello. Ho na le ho hlatswa, o etsa metako ya matsoho difensetereng.

‘Hei, Sello!’ ho bitsa e mong. ‘Tlohela ho bapala o re thuse ho hlwekisa!’

Ho dula ho na le motho ya batlang ho bapala, ha ho jwalo?

Sehlopha se seng sa bana se hlakola letlapa la ho ngolla. Bohle ba sebetsa ka thata. Empa, bohle ntle ho Dieketseng. Ho na le ho thusa, o tlatsitse lerole la tjhoko ka phaposing.

'Hei, Dieketseng!' ho bitsa ba bang. 'Eya hole kwana! O re bakela o mong mosebetsi!'

Sehlopha sa boraro sa bana se hlwekisa ditulo ka diborashe tsa ho kira le metsi a sesepa. Bohle ba sebetsa ka thata. Empa, bohle ntle ho Thekiso. Ho na le ho hlwekisa, moshemane eo ya setoutu o hasa metsi a sesepa moriring wa Reatlehile.

'Hei, Thekiso!' ba bang ba bitsa ka kgalefo. 'Emisa ho etsa jwalo o re thuse ho hlwekisa!'

Sehlopha se seng sa bana se fiela fatshe le ho tsholla meqomo ya matlakala. Bohle ba sebetsa ka thata. Empa, bohle ntle ho Tokollo. Ha a hlokomele hore ho na le lesoba mokotleng wa matlakala, jwale ho na le mohoula wa matlakala fatshe ka mora hae!

‘Hei, Tokollo!’ ho bitsa ba bang. ‘Sheba hore o etsang! Emisa ho lora o hlwekise bohlaswa boo!’

Sehlopha sa ho qetela sa bana se hlatswa mabota le ho etsa bonnete ba hore diphoustara le ditjhate tsa leboteng di beilwe ka makgethe.

Bohle ba sebetsa ka thata. Empa, bohle ntle ho Refilwe. O beha dikarete tse ding tsa ditlhaku leboteng ka tlhahlamano e fosahetseng!

'Hei, Refilwe!' ho bitsa ba bang. 'Sheba seo o se etsang! Ha se *a-b-c-e-d-f-h-g!* Ke *a-b-c-d-e-f-g-h!* O lokela ho sebetsa ka hloko!'

Difensetere di hlwekile jwale. Letlapa la ho ngolla
le hlwekile. Ditulo di hlwekile. Fatshe ho hlwekile.
Mabota a hlwekile. Phaposi yohle e hlwekile!

Mofumahadi Mofokeng o thabetse bana.

‘Le tla fumana dinaledi,’ a rialo, a ntsha dinaledi
tsa hae tse ikgethang, tse benyang tsa kgauta.

Empa o reng ka Sello, Dieketseng, Thekiso, Tokollo
le Refilwe? Ba fumana dinaledi le bona?

‘E! Ba tla fumana dinaledi,’ ho bolela Mofumahadi
Mofokeng, ‘hobane qetellong, ba thusitse le bona.’

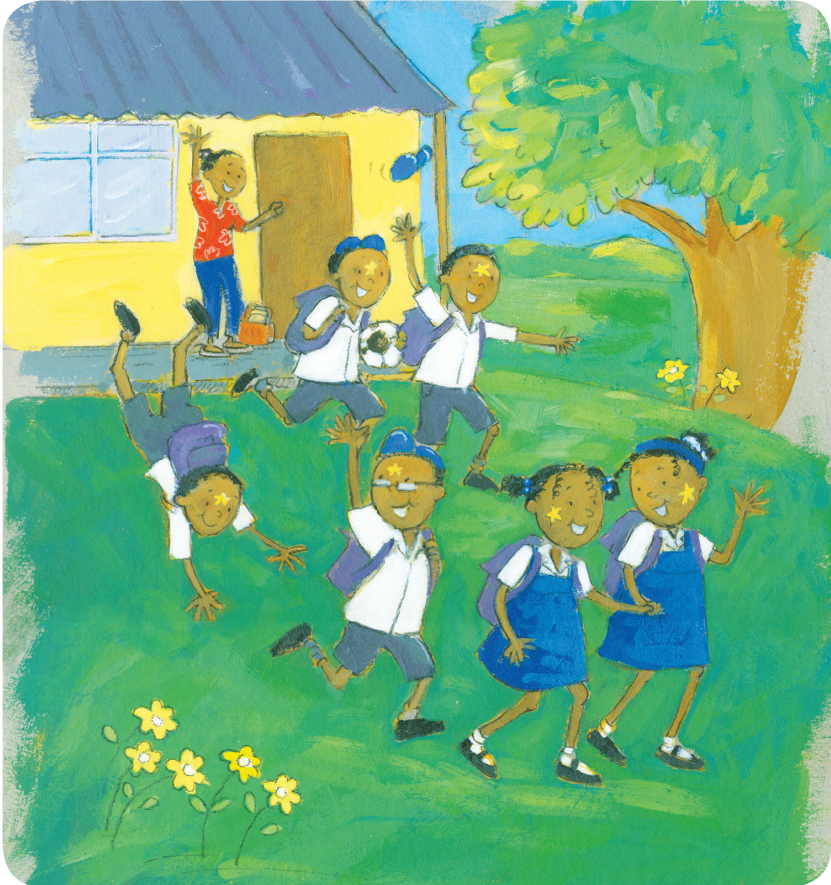
Bana ba motlotlo ka mosebetsi wa bona o matla.
Ba thabetse ho kgutlela phaposing ya bona e ntle,
e hlwekileng kotareng e tlang!

Tshepe ya lla hoba e le nako ya ho ya hae.

'Halala!' ho hoeletsa bana. 'Ke matsatsi a phomolo!
Ke hantle, Mme Mofokeng, ke hantle! Re tla o
hopola! Re tla o bona kotareng e tlang!' ba bua
ba tswa ba matha.

Mofumahadi Mofokeng a dumedisa ka letsoho.
O thabile le yena! Sekolo se tswile!

2A-1 Bohlaswa bo bokaalo!

A. Tekokutlwisiso

Araba dipotso ka dipolelo tse fellelseng.

- Ke eng ho neng ho sa loka phaposing ya boithutelo?
- Ke diketsahalo dife tse ho thusitseng ho hlwekisa ka phaposing?
  - ho hlakola letlapa la ho ngolla
  - ho fiela fatshe
  - ho hlatswa difensetere
  - Tsohle tse ka hodimo.
- Bana ba ne ba sebedisa eng ho hlwekisa ka phaposing? Tshwaya (✓) thoko ho karabo e nepahetseng ebe otshwaya (✗) thoko ho karabo e fosahetseng.

a) Dimopo		d) Pente	
b) Masela		e) Borashe ba ho koropa	
c) Tjhoko		f) Dipampiri	

- Tshwaya dipolelo ka 1-4 ho ya ka tatelano ya diketsahalo.

a) Bana bohle ba fuwe dinaledi tsa gauta ke Mofh Mofokeng.	
b) Phaposi ya boithutelo ene ele ditshila haholo ebile ele bohlaswa.	
c) Phaposi ya boithutelo ene e shebeha e hlwekile ebile ele makgethe.	

d) Bana ba sebeditse ka thata ho hlwekisa phaposi.	
--	--

5. Bana ba ne ba thabetse eng ha holla tshepe ya nako ya ho ya hae?

B. Tshebediso ya puo

DBE Sehlopha 3 Buka 1: mq 42, 84

Ngololla polelo ena mme o qale ka mantswe a ka tlase.

Kajeno bana ba hlwekisa phaposi ya boithutelo.

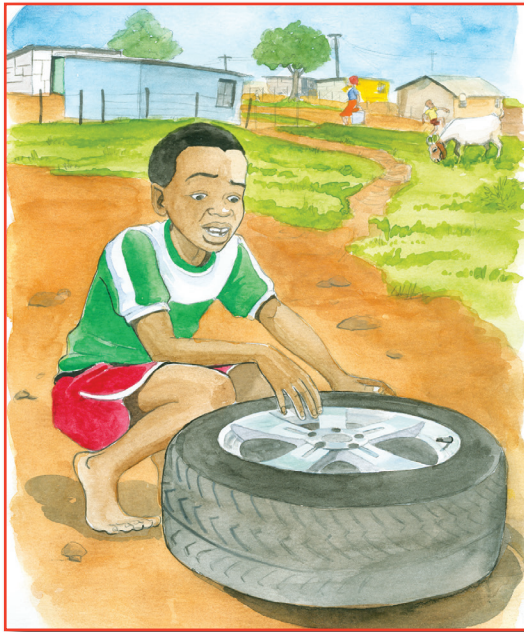
1. Maobane _____.
2. Hosane _____.

C. Ngodiso

DBE Sehlopha 3 Buka 1: lq 122

Etsa eka o emong wa bana ba paleng. Ngola seratswana ka letsatsi la hao la ho hlwekisa. O ne o le sehlopheng se fe? Ho etsahetse eng? Efa seratswana sa hao sehloho.

2. Ke lebidi la mang le?

PELE O BALA PALE ENA

Netefatsa hore o utlwisisa seo mantswe ana a se bolelang: lebidi, molokisi, lehlabatheng, kariki, terekere, sethuthuthu, morwetsana, vene, mohlankana

Netefatsa hore o tseba ho bala mantswe ana: metsotswana

Tseko e ne e le moshanyana ya ratang dikoloi ho feta dintho tsohle. O ne a batla ho ba molokisi wa dikoloi ha a hola a tle a tsebe ho sebetsa ka dikoloi letsatsi lohle.

Ka letsatsi le leng Tseko a thola lebidi le leholo le benyang lehlatheng ka thoko ho tsela. E ne e le lebidi le letle haholo leo a so kang a le bona.

‘Ke lebidi la mang le?’ o a ipotsa.

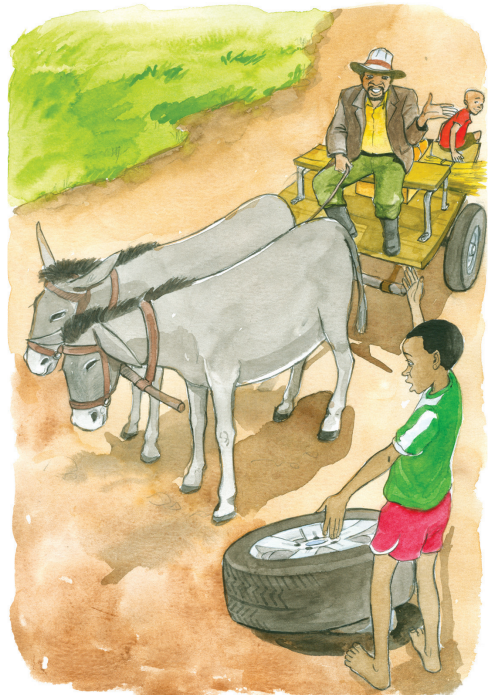
Ka yona nako eo, Tseko a bona kariki ya ditonki e tla ka tsela. *Kwatla-kwatla, kwatla-kwatla!*

A hoeletsa mokganni ho mo emisa.

‘Dumela, monghadi. Ebe ke lebidi la hao lee?’ a botsa.

‘Tjhe, ha se la ka,’ ho araba monna. ‘Lebidi leo le letle haholo bakeng sa kariki ya ka ya ditonki!’

Yaba o a tsamaya.
*Kwatla-kwatla,
kwatla-kwatla!*

Kamora nakwana Tseko a bona terekere e tshela e tla ka tsela. *Grrr-grrr, grrr-grrr!*

A hoeletsa mokganni ho emisa.

‘Dumela, monghadi. Ebe ke lebidi la hao le?’ a botsa.

‘Tjhe, ha se la ka,’ ho araba monna. ‘Lebidi leo le ke ke la lekana terekereng ya ka!’

Yaba o a tsamaya. *Grrr-grrr, grrr-grrr!*

Kamora metsotswana, Tseko a bona sethuthuthu se setala se etla ka tsela. *Perrrr-perrr, perrrr-perrr!*

A emisa mkganni.

‘Dumela, mofumahatsana. Ke lebidi la hao le?’ a botsa.

‘Tjhe, ha se la ka,’ ho araba morwetsana. ‘Lebidi leo le leholo haholo bakeng sa sethuthuthu sena!’

Yaba o a itsamaela. *Perrrr-perrr, perrrr-perrr!*

Letsatsi le ne le tjhesa, Tseko a nyorilwe. Empa ha a ka a tlohela lebidi le leholo le benyang.

Yaba Tseko o bona vene e tshweu e tla ka tsela.
Vruum-vruum, vruum-vruum!

A emisa mokganni.

‘Dumela, mme. Ke lebidi la hao le?’ a botsa.

‘Tjhe, ha se la ka,’ ho araba mosadi. ‘Lebidi leo le letle haholo bakeng sa vene ya ka!’

Yaba o a itsamaela. *Vruum-vruum, vruum-vruum!*

Tseko o ne a nyorilwe haholo ebile a qala le ho lapa.
Empa a ke ke a tlohela lebidi leo le benyang.

Kamora nakwana a bona tekesi e bolou e tla ka
tsela e tatile. *Tuut-tuut! Tuut-tuut!*

A emisa mokganni.

‘Ema! Ke kopa o eme! Dumela, monghadi. Ke lebidi
la hao le?’ a botsa.

‘Tjhe, ha se lona,’ ho araba mokganni wa tekesi.
‘Lebidi la ka le leng le ka tlasa tekesi ya ka!’

Yaba o a tsamaya a kubelleditse lerole. *Tuut-tuut!*
Tuut-tuut!

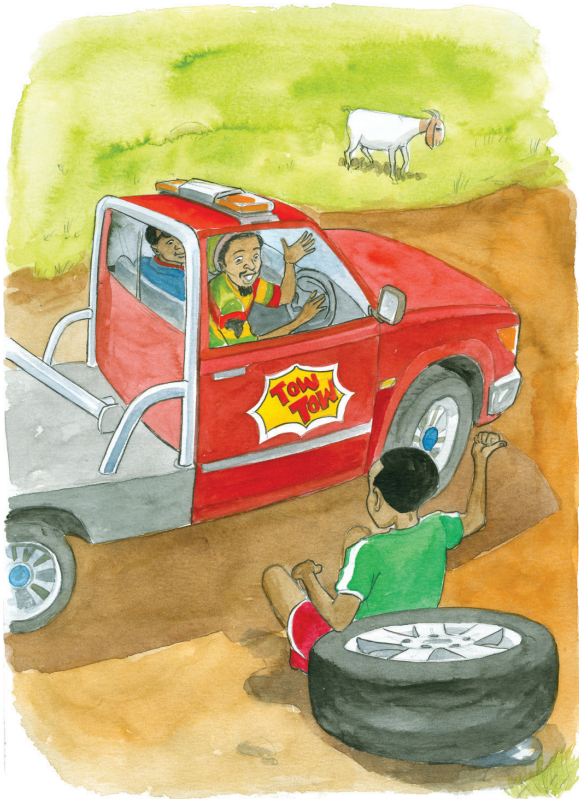
Nako e ne e se e ile. Tseko o ne a tseba hore ke nako ya ho ya hae.

Hang ka nako eo a bona lori e kgubedu e hulang dikoloi e tla. *Gurrr-gurrr-gurrr!*

Tseko a emisa mokganni.

‘Dumela, monghadi. Ke lebidi la hao le?’ a botsa.

‘Tjhe, ha se la ka,’ ho araba mokganni wa lori e hulang dikoloi.

Ka yona nako eo, monna a theoha setulong sa bapalami loring a mathela ho Tseko.

‘Ke lebidi la ka!’ a hoeletsa a thabile. ‘Le tswile koloing ya ka, esale ke batlana le lona hohle!’

Tseko a sheba kamorao ho lori. Ke moo a boneng kolo e ntsho e ntle ya dipapadi e se nang lebidi le leng ka pele.

‘Ke a leboha, mohlankana, ka ho fumana lebidi la ka le ho le boloka!’ ho rialo monna, a tshwara Tseko ka letsoho. ‘Ha kolo ya ka e lokile, ke tla tla ke tlo o nka ke o palamise!’

Le jwale, kamora matsatsi a mabedi, monna eo a kgutla. Bohle ba ne ba bohile ha yena le Tseko ba tsamaya ka kolo e ntle e ntsho. E bile letsatsi le monate bophelong ba Tseko!

2A-2 Ke lebidi la mang?

A. Tekokutlwisiso

Araba dipotso ka dipolelo tse fellelseng.

1. Pale ena e etsahala hokae? Kenya letshwao la (X) ka lebokosong le thoko ho karabo e nepahetseng.

a) motseng	☐
b) toropong	☐
c) lebopong	☐

2. Tseko one a ratile hoba eng ha a hola? Hobaneng?
3. Tseko o ile a fumana eng thoko ha tsela ka le leng la matsatsi.
4. Ke dife ho tsena tse mabidi a mane?
- a) dikoloi le dikuta
  - b) ditekisi le dikoloi
  - c) sethuthuthu le lori e hulang
5. Ke hobaneng ha lebidi la Tseko ese la sethuthuthu?
6. Hobaneng lori e hulang dikoloi e ne hula koloi ya dipapadi?
7. Ekaba monga koloi ya dipapadi o ile a leboha Tseko jwang?
- a) O ile a nka Tseko ho ganna le yena ka koloi ya hae ya dipapadi.
  - b) O reketse Tseko koloi.
  - c) O dumelletse Tseko ho lokisa koloi ya hae.

B. Tshebediso ya puo

DBE Sehlopha 3 Buka ya 1: mq 7, 76, 83, 87, 114, 118
DBE Sehlopha 3 Buka ya 2: mq 28, 104

1. Dipolelong tse ka tlase, sehela mola ka tlasa lebitso o be o rala sedikadikwe ho leetsi.

ELA HLOKO: Mabitso ke a batho le dintho.

- a) Tseko o thotse lebidi thoko ho tsela.
- b) Ditonki tse pedi di ne di hula kariki.
- c) Morwetsana e mong o fetile a ganna sethuthuthu.

2. Ngololla dipolelo tse ka hodimo ka lekgathe lejwale.

C. Ngodiso

DBE Sehlopha 3 Buka ya 2: mq 14, 114 (ela hloko mokgwa 118)

Ngola puisano e kgutshwane (ebe mela e 10) pakeng tsa Tseko le mme wa hae ha a fihla hae tsatsing leo.

Tseko: _____

Mma Tseko: _____

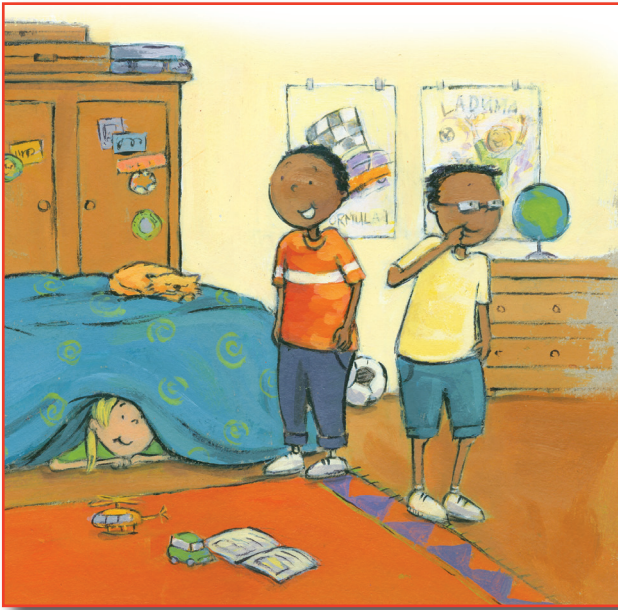
Tseko: _____

Mma Tseko: _____

Tseko: _____

Mma Tseko: _____

3. Boleke- mampatile

PELE O BALA PALE ENA

Netefatsa hore o utlwisa seo mantswe ana a se bolelang:
bodutu, lemohe, kgaretene (garetene), sisinyeha, paqama,
motlotlo

Netefatsa hore o tseba ho bala mantswe ana:
boleke-mampatile, letshehadi, kitjhining, hlatswa

Ke letsatsi la ho qetela la matsatsi a phomolo a dikolo. Metswalle e mene e ne e ntse e bapala mmoho kamehla.

‘Ke bodutu,’ ho bua Mohapi.

‘Le nna,’ ho bua Sam.

‘Le nna hape!’ ho bua Jen.

‘Re bapetse dipapadi tse tshwanang matsatsing ohle a phomolo. Re ka etsang jwale?’ ho botsa Meg.

‘Ke a tseba!’ ho bua Mohapi. ‘Ha re bapaleng boleke-mampatile! Ke tla bala ho fihla ho mashome a mabedi ha le ya ho ipata ka tlung. Ebe ke a tla ho tla le batla.’

‘Hoo ekare e tla ba monyaka,’ ho bua ba bang. ‘Ho lokile, ha re e etseng!’

‘Ha re e etseng!’
ho phetha Teboho,
ngwanabo Mohapi
ya monyane. O
batla ho bapala le
bana ba baholo!

‘Ho lokile, ke qala ho bala. Mathang le ye ho ipata!’
ho bua Mohapi, a kwala mahlo a hae. ‘Nngwe, pedi,
tharo, nne, hlano, tshelela, supa, robedi, robong,
leshome...’

Sam, Jen le Meg ba mathela ka hare ho ipata.
Teboho le yena o mathela ka hare ho ipata. O
bapala le bana ba baholo. Empa ha ba lemohe
hore Teboho o bapala boleke le bona.

Mohapi o sa ntse a bala, ‘Leshome le metso e
supileng, leshome le metso e robedi, leshome le
metso e robong, MASHOME A MABEDI! Ke a tla, le
itokisitse kapa le sa itokisa!’ a hweletsa metswalle
ya hae.

Mohapi a ya ka phaposing ya ho phomola.

‘Ebe ba hokae?’ a ipotsa.

A sheba hodimo. A sheba tlase. A sheba ka letsohong le letshehadi, a sheba ka ho le letona. Yaba o bona nko ya seeta e hlodisitse tlasa kgaretene. A bula kgaretene... yaba o bona Sam!

‘Eke! Ke o fumane pele, Sam! Ke fumane sebaka sa hao sa ho ipata!’ ho bua Mohapi. ‘Jwale, tloo re fumane banana.’

Mohapi a mathela phaposing ya ho robala, le Sam ka morao ha hae.

‘Ebe banana bao ba ka ba hokae?’ o a ipotsa.

A sheba hodimo. A sheba tlase. A sheba ka letsohong le letshehadi, a sheba ka ho le letona. Yaba Mohapi o bona kobo e sisinyeha betheng. A phahamisa kobo... Jen ke enwa o paqame ka tlasa bethe!

‘E! Ke o fumane, Jen! Ke fumane sebaka sa hao sa ho ipata!’ ho bua Mohapi. ‘Jwale, tloo re batle Meg.’

Mohapi a mathela ka kitjhining, le Sam le Jen kamora hae.

‘Ebe Meg o hokae?’ o a ipotsa.

A sheba hodimo. A sheba tlase. A sheba ka letsohong le letshehadi, a sheba ka ho le letona. Yaba Mohapi o utlwa lerata ka rakeng ya mafielo. A bula lemati... Meg ke enwa!

‘Ke o fumane, Meg! Ke fumane sebaka sa hao sa ho ipata!’ ho bua Mohapi.

Mohapi a sheba metswalle ya hae e meraro. ‘Ke le fumane kaofela!’ a bua ka motlotlo. ‘Tjhe, e ne e le papadi e monate!’

Hona ka nako eo mme wa Mohapi a ba bitsa. 'Bana, tsamayang le yo hlatswa matsoho le tlo ja. Ke nako ya dijo tsa motsheare,' ho bua mme.

Bana ba hlapa matsoho ba dula tafoleng.

'Mmmm, re a leboha ka dijo tsa hao tse monate,' ba bua ho mme wa Mohapi.

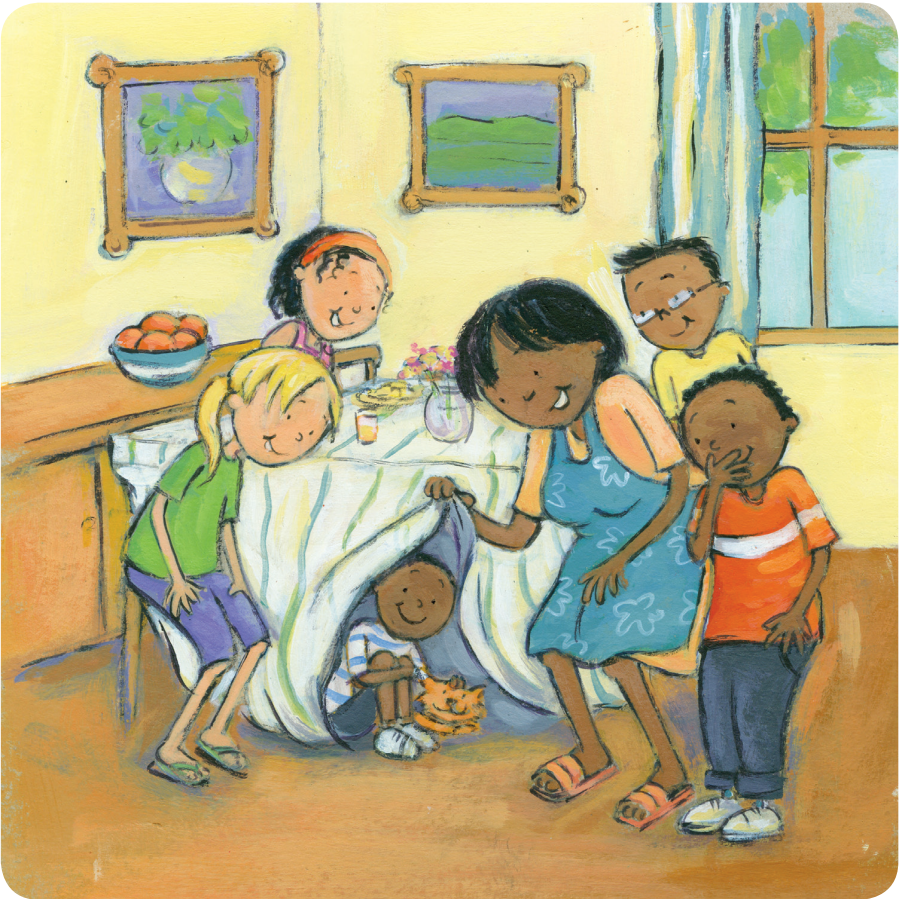
Mohapi a re, 'O a tseba keng, mme. Ke hlotse papadi ya boleke-mampatile kajeno. Ke ba fumane kaofela!'

'Tjhe ha ho jwalo, Mohapi! Ha o a mphumana!' ho bua lentswe ka tlasa tafole.

Mme a phahamisa lesela la tafole, Teboho ke enwa.

'Ha o a fumana sebaka sa ka sa ho ipata, jwale ke mohlodi!' ho bua Teboho ka motlotlo, ha bohle ba tsheha.

2A-3 Boleke-mampatile

A. Tekokutlwisiso

Araba dipotso ka dipolelo tse fellelseng.

1. Teboho eleng ngwanabo Mohapi o kene papading hobane _____.
  - a) o ne a batla ho bapala le bana ba baholo
  - b) metswalle ya Mohapi e mokopile hore a tlo bapala le bona
  - c) ho ne ho bata ka ntle
2. Ke hobaneng ha Mohapi a badile ho fihlela ho 20?
3. Ke dintho dife tse tharo tse thusitseng Mohapi ho fumana metswalle ya hae?
4. Mohapi o fumane metswalle ya hae diphaposing dife?
  - a) phaposing ya ho hlapela, phaphosing ya ho robala le kitjhining.
  - b) phaposing ya ho phomola, phaphosing ya ho robala le phaposing ya ho ithutela.
  - c) kitjhining, phaposing ya ho robala le phaposing ya ho phomola.
5. Mme wa Mohapi o ne a ba bitsetsa eng?
6. Sheba leqephe la 27. Ke efe polelo e boelang hore bana ba ne ba thabetse dijo?
7. Teboho o ne a ipatile kae?
8. Tshwaya dipolelo tsena 1-4 ho bontsha tatelano e nepahetseng ya diketsahalo:

a) Mohapi o ile a re ke yena mohlodi.	
b) Mohapi o badile ho fihlela ho 20 hore metswalle ya hae e tsebe ho ya ipata.	
c) Teboho a re Mohapi ha a ya mofumana ka hoo ke yena mohlodi.	
d) Mohapi o fumane metswalle ya hae e meraro.	

B. Tshebediso ya puo

DBE Sehlopha 3 Buka 1: lq 21
DBE Sehlopha 3 Buka 2: lq 21

Kgetha letshwao la kgutlo (.) kapa la potso (?) kapa la makalo (!) ho qetella polelo e nngwe le e nngwe.

1. Ke a tla, le itokisitse kapa le sa itokisa
2. Mohapi a ya ka phaposing ya ho phomola
3. Ekaba banana ba kae

C. Ngodiso

DBE Sehlopha 3 Buka 1: lq 24
DBE Sehlopha 3 Buka 2: lq 24

Ngola **tjhebokakaretso**. Sebedisa mokgwa ona ho ithusa ho ngola.

Lebitso: _____ Mohla: _____ Sehloho sa pale: _____

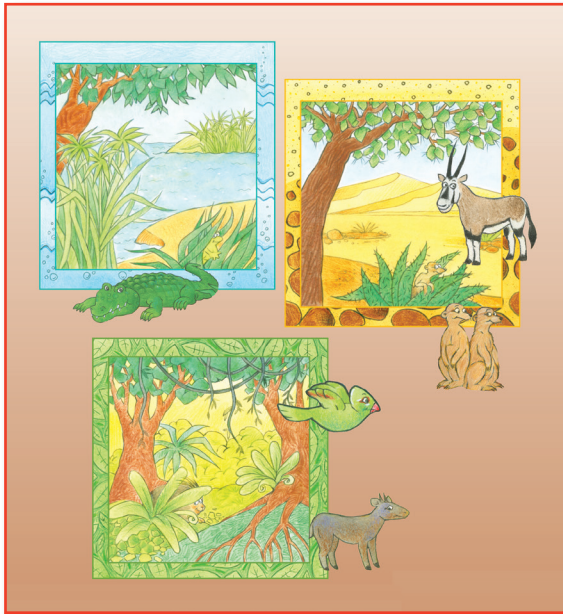
- Ke bo mang dibapadi?
- Ngola kgutsufatso ya pale ena. Kenya qalo, bohare le qetello
- Ke efe karolo ya pale eo o e ratileng?
- Ekaba o e ratile pale ena? Hobaneng?

Hobaneng o e rata kapa o sa e rate?

4. Ke mang ya phelang mo?

PELE O BALA PALE ENA

Netefatsa hore o utlwisisa seo mantswe ana a se bolelang:

kokolofitwe, senqanqane, lefehlo, lehlabathe, lehwatata, kgaketla, mosh, phepheng, matsa, letholoptje, noko, phuthi, lempetje, lori e tala (nonyana), mmapa

Netefatsa hore o tseba ho bala mantswe ana:

ditlhapi, setshwantshong, setjhaba, letholoptje, tjhesa, mampetje

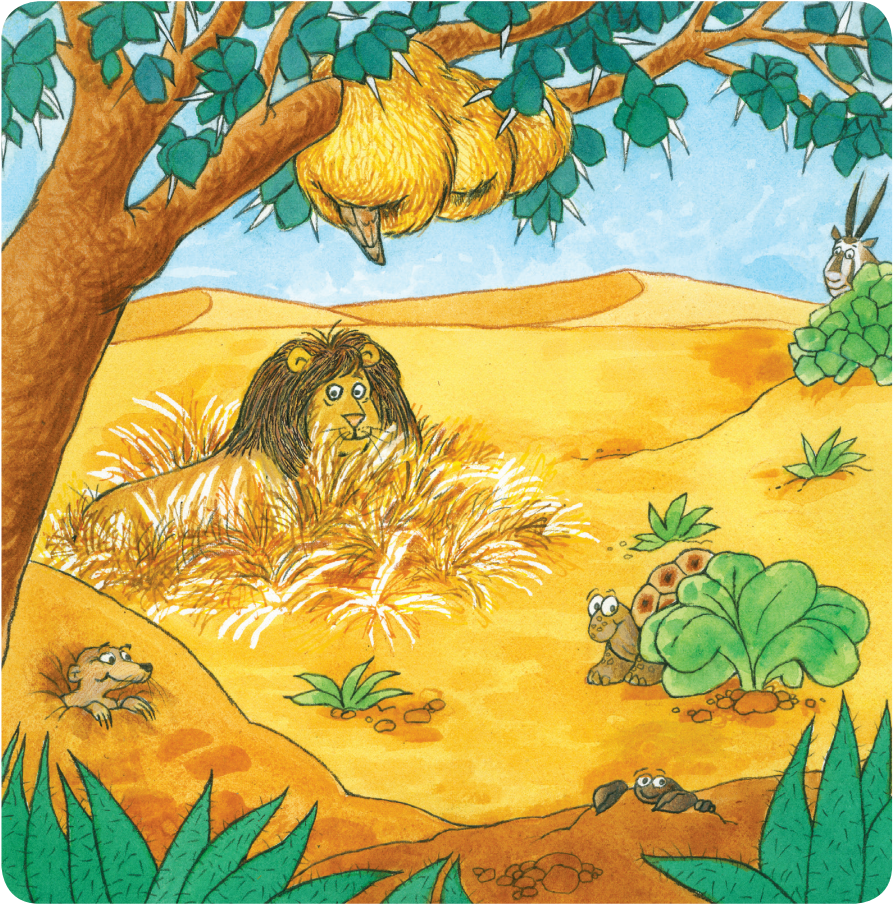
Naa o bona metsi? Sebaka sena ke letamo.
Ke lehae la mang le? Ke mang ya phelang mo?
Mahlo, ditsebe, molomo le mohatla...
Ke diphoofole tse kae tse fapaneng tseo o ka di
fumanang mo?

Dikubu le dikwena di phela letamong. Dikokolofitwe di tshwara ditlhapi tse phelang metsing. Dinqanqane le mafehlo le tsona di phela mona. Kaofela di hloka metsi hore di phele. Letamo ke lehae la tsona.

Dintlha

1. Diphoofolo tsohle tse setshwantshong sena di phela serapeng sa setjhaba sa polokelo ya diphoofolo sa *Kruger*.
2. Serapa sena se fumanwa profensing ya Limpopo le ya Mpumalanga.
3. Ke se seng sa dirapa tsa polokelo ya diphoofolo tse kgolohadi Afrika.

Naa o bona lehlabathe? Sebaka sena ke lehwatata.

Ke lehae la mang le? Ke mang ya phelang mo?

Mahlo, ditsebe, manaka, kgaketla le mohatla...

Ke diphoofolo tse kae tse fapaneng tseo o ka di fumanang mo?

Mesha le diphepheng di phela lehwatateng. Ditau di tshwara matsa a phelang lehwatateng. Dikgudu le dinonyana tse ding tse bitswang letholoptje le tsona di phela mona. Lehwatateng ho tjhesa haholo ebile ho omme, empa ke lehae la tsona.

Dintlha

1. Diphoofolo tsohle tse setshwantshong sena di phela serapeng sa setjhaba sa polokelo ya diphoofolo sa *Kalahari Gemsbok*.
2. Serapa sena se fumanwa profensing ya Kapa Leboya.
3. Ke karolo ya sebaka sa *Kgalagadi Transfrontier* le Botswana.
4. Kgalagadi e bolela "sebaka sa lenyora" ka Setswana.

Naa o bona difate? Sebaka sena ke moru.

Ke lehae la mang le? Ke mang ya phelang mo?

Mahlo, ditsebe, manaka, molomo le mehatla e mengata.

Ke diphoofolo tse kae tse fapaneng tseo o ka di fumanang mo?

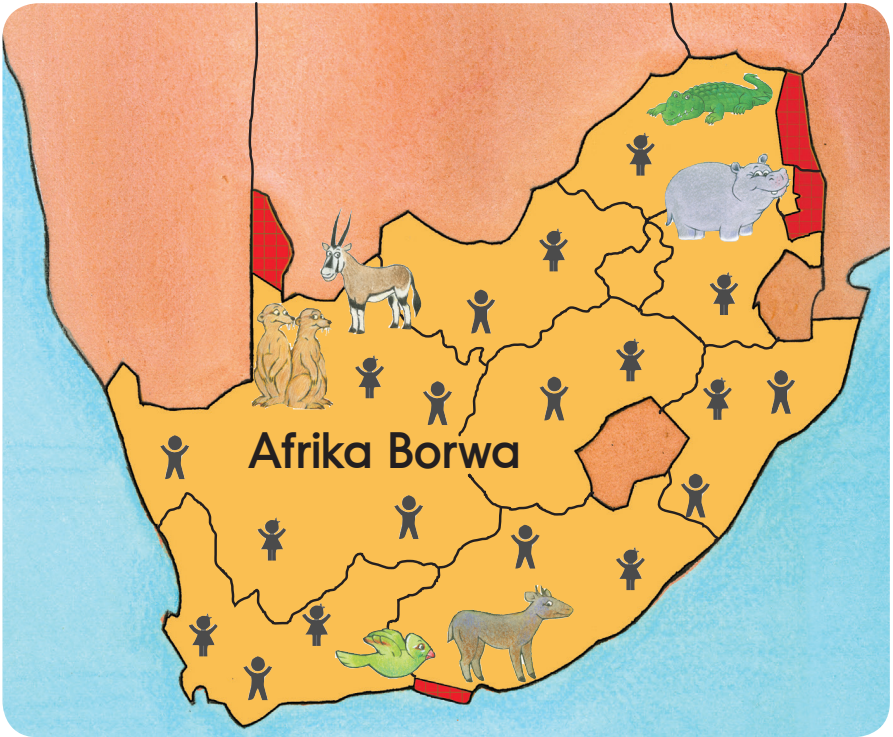
Dikgabo le dinoko tse hlabang di phela morung.
Mangau a tshwara diphuthi tse phelang morung.
Mampet, je le dilori tse tala di phela mona le tsona.
Moru ke lehae la tsona.

Dintlha

1. Diphoofole tsohle tse setshwantshong sena di phela serapeng sa setjhaba sa polokelo ya diphoofole sa *Tsitsikamma*.
2. Serapa sena se fumanwa profensing ya Kapa Borwa le ya Kapa Botjhabela.
3. E na le meru, matswapo le dinoka. E fumanwa hantle fela pela lewatle.

Sheba mmapa wa Afrika Borwa. Diphoofole tsohle tseo o di boneng paleng ena di phela dibakeng tse fapaneng tsa Afrika Borwa. Na o ka fumana dibaka tseo mmapeng? Afrika Borwa ke lehae la tsona. Di arolelana lehae le rona.

2A-4 Ke mang ya phelang mo?

A. Tekokutlwisiso

Araba dipotso ka dipolelo tse felletseng

1. Ekaba dikubu le dikwena di ipata ho kae?
2. Nyalanya tulo le seo o se fumanang ho yona.
  - a) lehwatata metsi
  - b) letamo difate
  - c) moru santa
3. Bolela hore dikokolofitwe di ja eng?
4. Ke phoofolo efe e dulang lehwatateng e ka o hlabang?
5. Bolela hore dipolelo tse latelang ke nnete (N) kapa leshano (L).

a) Lehwatata le a tjhesa ebile le omme.	
b) Ditau di phela matamong.	
c) Polokelo ya diphoofolo ya sechaba sa Kruger e Kapa Botjhabela.	
d) Mangau a phela morung.	

6. Ke phoofolo efe e phelang morung e kgonang ho iphetola mmala?
7. Diphoofolo tseo o badileng ka tsona _____.
  - a) di phela dipolokelong tsa botjhaba kaofela
  - b) di phela Afrika Borwa kaofela
  - c) ke diphoofolo tse hlaaha kaofela
  - d) tsohle tse ka hodimo.

8. Sheba mmapa wa Afrika Borwa leqephehng la 38. Fumana dipaka tsa botjhaba. Ke eng se nkang sebaka se sehola sa Afrika Borwa – batho kapa diphoofolo tse hlaha? O nahana hore ho ne ho tla etsahala eng hoja ho ne ho sena dipolokelo tsa botjhaba?

B. Tshebediso ya puo

DBE Sehlopha 3 Buka 2: mq 75, II2

Kopanya enngwe le enngwe ya dipara tsa dipolelo tse na ka lentswe empa’.

1. Dikubu di phela matamong. Diphepheng di phela mahwataateng.
2. Ditshwene di phela merung. Dikwena di phela matamong
3. Matsa a phela mahwataateng. Dilori tse tala di phela morung.

C. Ngodiso

DBE Sehlopha 3 Buka 2: Iq 94

Kgetha phoofolo eo o e ratang ho tswa paleng ena. Ngola bonyane dintlha tse tshelela tsa bohlokwa ka yona, mohlala: e phela kae, e ja eng, e maoto a makae, e kotsi ha kakang, tse ding dintlha tsa bohlokwa. Rala setshwantsho sa phoofolo ya hao.

☆☆ Buka 2A

Bophahamo 3 ba dibuka tsa tlhahlamiso tsa Vula Bula tsa ho bala di fana ka monyetla wa ho bala ka bolokolohi le ka potlako ho babadi. Buka ka nngwe e na le dipale tse nne tse fapaneng ho akaretsa le mongolo wa ditshomo. Pale ka nngwe e etelletswe pele ke tlotlontswe le mantswe a 'boima-ho-bala' ao ho lebelletswe hore barutwana ba a kgone le ho a tseba.

Dibuka tse pedi di lokelwa ho qetwa ka hohle-hohle karolong ka nngwe ya selemo – Karolo 1: Buka 1A le 1B, Karolo 2: Buka 2A le 2B, Karolo 3: Buka 3A le 3B, Karolo 4: Buka 4A le 4B. Para ka nngwe ya dibuka (A le B) di bophahamong bo lekanang, ka baka leo, ha ho na taba hore o bala buka efe pele.

☆☆ BUKA 1A

1. Kausu e nyametseng
2. Sengwathana sa qetello sa kuku
3. Ho hotle ho fana
4. Sephiri

☆☆ BUKA 1B

1. Ntate o setse le lesea
2. Setshwantsho ka dibopeho
3. O tla etsang nakong e tlang?
4. Sepotolohi

☆☆ BUKA 2A

1. Bohlaswa bo bokaalo!
2. Ke lebidi la mang le?
3. Boleke-mampatile
4. Ke mang ya phelang mo?

☆☆ BUKA 2B

1. Thusang!
2. Ebe Palesa o kae?
3. Sehwele se sehola
4. Ke mang ya thubileng fenstere?

☆☆☆☆ BUKA 3A

1. Sopo ya majwe
2. Jo, Monghadi Kgabo!
3. Mamelang mmino
4. Dineo o ya lebenkeleng

☆☆☆☆ BUKA 3B

1. Re baka le nkgono
2. Tlhodisano ya moya le letsatsi
3. Itokisetse leeto
4. Bosiu polasing

☆☆☆☆ BUKA 4A

1. Kokonyana le tse
2. Toropo ya haeso
3. Mmutla le sekolopata
4. Ditsomi tsa diphoofole

☆☆☆☆ BUKA 4B

1. Ditakatso tse tharo
2. Leino le ke la mang?
3. Tau le tweba
4. Afrika Borwa ya rona

(le Bukana ya Dikarabo tsa Mohlala)

Dibuka tse bophahamong bona di na le maqephe a eketsehileng, mongolo o mongata leqepheng, dipolelo tse telele, dipaterone tsa mefuta-futa e fapaneng ya dipolelo tsa bohlokwa, thutapuo thaloso semolao le tlotlontswe e ruileng. Ho bala jwale ho se ho itlela fela, ka mafolofolo a maholo le kutlwisiso ho feta ho hlasela/ho peleta mantswe ha barutwana ba ntse ba atamela ho bala ka boikemelo.

Dibuka tsena di fana ka monyetla ya ho bala ka sehlopha, ka tataiso, ka dipara le ka boikemelo.

SESOTHO